

Конституцією України принципів народного суверенітету [7, ст. 5], поділу влади [7, ст. 6]. Зазначені відносини регулюються нормами конституційного права в головних рисах.

Інколи виокремлюють особливий різновид загальних конституційно-правових відносин – конституційні стани, тобто такі відносини, якими визначаються конкретні суб'єкти. А права та обов'язки цих суб'єктів чітко не встановлено (наприклад, стан громадянства).

Для конкретних конституційно-правових відносин характерною є наявність чітко визначених сторін і окреслені взаємовідносини між ними. На відміну від загальних конституційно-правових відносин, вони регулюються нормами конституційного права в повному обсязі [3, с. 30-31].

Висновки. Таким чином, підбиваючи підсумки обраної теми та вищенаведеного матеріалу, потрібно зазначити, що конституційно-правові відносини мають свій юридичний склад, тобто внутрішню взаємоузгоджену структуру пов'язаних складових елементів. Основними елементами конституційно-правових відносин вважають суб'єкти, об'єкти, суб'єктивні права і юридичні обов'язки та юридичні факти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституційно-правові відносини: Поняття та склад конституційно-правових відносин [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12980108/pravo/konstitutsiyno-pravovi_vidnosini#96
2. Алексеев С.С. Теория государства и права [Электронный ресурс] / Алексеев С.С., Архипов С.И. и др. // – М. : Норма, 2005. – 496 с. – Режим доступа: <http://www.alleng.ru/d/jur/jur401.htm>
3. Кравченко В.В. – Конституційне право України: Навчальний посібник.-Вид. 3-тє, виправл. та доповн.– К.: Атіка, 2004– 512 с.
4. Суб'єкти конституційно-правових відносин: проблемні питання [Електронний ресурс] / Ю.В. Данилюк // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України – 2013. – № 4.– С. 39-44. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzizvru_2013_4_9.pdf
5. Специфіка конституційно-правових відносин в Україні [Електронний ресурс] / О. Скрипнюк // Вісник Академії правових наук України . – 2010. – № 3. – С. 59-68. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vapnu_2010_3_7.pdf
6. Суб'єкти конституційно-правових відносин в Україні та їх система [Електронний ресурс] / В.Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 4. – С. 27-34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/bmju_2011_4_6.pdf
7. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

УДК 342.4

ОСОБЛИВОСТІ ДІЇ ФАКТОРІВ, ЩО СПРИЯЮТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Морозюк С.М., к. ю. н., доцент
кафедри загальноправових дисциплін
Київський національний торговельно-економічний університет

У статті визначено фактори, що здійснюють позитивний вплив на процес реалізації Конституції України, а саме: конституційні реформи, чіткий поділ державної влади на три гілки та існування системи стримувань і противаг між вказаними гілками, конституційний контроль, усвідомлення українським народом власної гідності. Визначено особливості дії кожного фактора й умови, за наявності яких вказані фактори є ефективними.

Ключові слова: Конституція України, Основний Закон, фактори, реалізація, конституційний контроль.

В статье определены факторы, которые оказывают позитивное влияние на процесс реализации Конституции Украины, а именно: конституционные реформы, четкое разделение государственной власти на три ветви и существования системы сдержек и противовесов между указанными ветвями, конституционный контроль, осознание украинским народом собственного достоинства. Определены особенности действия каждого фактора и условия, при наличии которых указанные факторы являются эффективными.

Ключевые слова: Конституция Украины, Основной Закон, факторы, реализация, конституционный контроль.

Morozyuk S.M. PECULIARITIES OF ACTION OF THE FACTORS THAT CONTRIBUTE THE REALIZATION OF THE CONSTITUTION OF UKRAINE

The article defines the factors that have a positive influence on the realization of the Constitution of Ukraine, namely constitutional reforms, a clear division of the state authority into three branches and existence of the system of checks and balances between these branches, constitutional control, awareness of Ukrainian people their dignity. The article defines the features of action of each factor and the conditions under which these factors are effective.

Key words: Constitution of Ukraine, Basic Law, factors, realization, constitutional control.

Постановка проблеми. Процес втілення в життя конституційних норм відбувається в певних умовах, які можуть як підвищувати його ефективність, так і гальмувати зазначений процес. Однак іноді виникає ситуація, за якої умови, фактори, які покликані сприяти процесу реалізації, виявляються неефективними. Більшою мірою це залежить від особливостей дії кожного з них в певних умовах, які потрібно враховувати з метою покращення правореалізаційного процесу.

Сьогодні можемо констатувати постійні зміни, що відбуваються в політико-правовому та суспільному житті нашої країни, які, безумовно, відображаються на специфіці дії факторів реалізації Конституції та ефективності цього процесу, що зумовлює актуальність їх дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням факторів, що здійснюють вплив на процес реалізації Конституції України, займалися такі науковці: А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, Н.М. Оніщенко, В.Ф. Погорілко, О.Ф. Скакун, О.В. Скрипнюк, В.Я. Тацій, Ю.М. Тодика, В.М. Шаповал, Ю.С. Шемшученко та інші. Однак наукові висновки стосувалися комплексного впливу факторів на процес реалізації, при цьому особливості дії окремих із них й досі залишаються малодослідженими. Окрім того, дослідженням раніше факторам притаманні свої особливості дії в сучасних умовах, що потребує окремого дослідження.

Метою статті є виокремлення факторів, що позитивно впливають на процес реалізації Конституції України, визначення умов, за наявності яких такі фактори досягають найвищого рівня ефективності.

Виклад основного матеріалу. Поштовхом до розвитку будь-яких соціальних процесів, зокрема конституційного процесу, є певні суспільні, у тому числі політико-правові трансформації та модернізації. Одним із політико-правових і водночас методологічно-інструментальних факторів функціонування та розвитку конституційного процесу є конституційна реформа [1, с. 41].

Зазначений фактор здійснює позитивний вплив на реалізацію Основного Закону в тому випадку, якщо відбувається за умов політичної стабільності й відсутності політичних криз, згідно з нормами закону та викликаний об'єктивною необхідністю суспільства та держави. Якщо ж зміни до Конституції вносяться з порушенням визначеної процедури, не відповідають інтересам суспільства, не пройшли належного суспільного обговорення, то такі зміни приречені на нереалізованість із початку їх прийняття.

Фактором, що позитивно впливає на процес реалізації Конституції України, є чіткий поділ державної влади на три гілки та існування системи стримувань і противаг між вказаними гілками, адже саме діяльністю органів влади на конституційних засадах забезпечується реалізація її положень.

Жодному з органів не належить уся державна влада в її повному обсязі, забороняється виконувати функції, що належать іншому органу (інституціональний і функціональний

компоненти поділу влади). При цьому існує обов'язкова умова: не повинно бути зосередження влади в руках однієї особи (суб'єктивний компонент) [2, с. 18].

Учення про поділ влади розрізняє найважливіші сфери функціональної діяльності держави й пов'язані з ними компетенції і вимагає створювати для кожної такої царини свої органи. Кожен із цих органів має принципово обмежуватися виконанням тієї функції, якою він відає. У кінцевому ж підсумку все зводиться до того, щоб запобігти концентрації влади в руках одного політичного суб'єкта [3, с. 317].

Функціональний поділ державної влади хоча й означає, що владні інститути самостійні в межах своєї правової компетенції, і, відповідно, органи однієї гілки влади не мають права втручатися в компетенцію іншої, а компетенції не повинні перетинатися чи конкурувати. Водночас у взаємовідносинах владних інститутів має функціонувати механізм стримувань і противаг, який не дозволяє будь-якій з гілок влади виходити за межі її компетенції і, навпаки, дозволяє одним гілкам стримувати інші в рамках своєї компетенції. Усі варіанти трактування принципу поділу влади передбачають визнання системи стримувань і противаг між відповідними органами як невід'ємну умову його функціонування. У державах із парламентською формою правління не може бути повної персональної незалежності у відносинах парламенту (парламентської більшості) й уряду, бо вони, як правило, контролюються таким політичним суб'єктом, як партія або коаліція партій. В умовах самоорганізованого громадянського суспільства основними суб'єктами політичної участі є не стільки індивіди, скільки їхні організовані об'єднання – насамперед партії [4, с. 37–38].

Суб'єктний компонент поділу державної влади означає, що та сама особа або організований політичний суб'єкт (політичний лідер або ж партія, група) не повинен здійснювати одночасно різні владні функції, і різні гілки державної влади будуть реально незалежними, лише якщо вони контролюються різними суб'єктами, у всякому разі – не контролюються тим самим суб'єктом. Інакше кажучи, поділ державної влади здійснюється лише тією мірою, якою державно-владні інститути з розмежованою компетенцією контролюються різними суб'єктами – різними політичними силами. Без цієї умови функціональний поділ державної влади неможливий. Без нього інституціональний і функціональний поділ, юридично забезпечений будь-якими стримуваннями й противагами, перетворюється на юридичну фікцію [4, с. 39].

Функціональному компоненту поділу державної влади присвячено фактично п'ять розділів Конституції України: IV «Верховна Рада України», V «Президент України», VI «Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади», VIII «Правосуддя», XII «Конституційний Суд України». Окремі елементи принципу поділу влади та дії системи стримувань і противаг закріплено також і в інших розділах Основного Закону. З одного боку, функціональний механізм закріплено достатньо чітко – відсут-

не дублювання повноважень окремих гілок влади, визначений механізм їх взаємовпливу, а саме: право Президента достроково припинити повноваження парламенту, спільна участь парламенту та Президента у формуванні уряду, право парламенту висловити недовіру уряду, право вето Президента щодо прийнятих парламентом законодавчих актів, спільна участь Президента і парламенту у формуванні суддівського корпусу. З іншого боку, цей компонент є не повністю дієздатним за рахунок відсутності законодавчого врегулювання окремих питань – правового статусу парламентської коаліції та опозиції, процедури імпічменту Президента та деяких інших.

Недієвим сьогодні є суб'єктний компонент поділу влади на три гілки. Виконавча, законодавча, а також частково й судова влада в Україні контролюються єдиною політичною силою. Парламентська коаліція, яка покликана бути представником інтересів більшості українського народу, де факто відсутня. Отже, насправді принцип поділу державної влади на три гілки та система стримувань і противаг сьогодні не реалізуються, що негативно впливає на реалізацію значної частини конституційних норм. За умов, коли державна влада організована не на конституційних, а на договірних засадах, дуже сумнівним видається спрямування владою своєї діяльності на забезпечення умов для реалізації Основного Закону.

Конституція України являє собою систему правових норм, що перебувають у тісних, нерозривних зв'язках, а тому зміна умов реалізації, у тому числі й посилення негативних факторів впливу на одні норми, корелює із невідворотним ускладненням реалізації інших. Таким чином, явище часткової або вибіркової реалізації Конституції є настільки ж негативним та небажаним для українського конституціоналізму, як і нереалізованість норм Основного Закону.

Іншим фактором, що за умов належної його дії позитивно впливає на процес реалізації Конституції, є конституційний контроль. 2 червня 2016 року парламент остаточно затвердив зміни до Конституції щодо правосуддя.

Згідно із вказаними змінами статтю 55 Конституції України доповнено новою частиною такого змісту: «Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом». Також доповнено розділ XII «Конституційний Суд України» Конституції України статтею 151-1, у якій передбачено, що Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано.

Загалом запровадження інституту конституційної скарги є позитивним кроком до вдосконалення системи конституційного контролю

та захисту прав громадян. Однак втіленню на практиці конституційних нововведень перешкоджатиме суперечність окремих норм. Зокрема, обов'язковою умовою для подачі конституційної скарги законодавець визначив використання всіх інших національних засобів юридичного захисту. Проте поняття «всі інші національні засоби юридичного захисту» чинним законодавством України не визначено. Захист прав людини в Україні здійснюють судові, правоохоронні органи, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, народні депутати, Президент України, а тому не зрозуміло, який зміст законодавець закладав у вказану норму, а відповідно, не зрозуміло, яким чином вона може бути реалізована.

Також Закон не визначає, яке судове рішення може бути підставою для конституційної скарги – ухвалене після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України» (щодо правосуддя) чи раніше, що знову ускладнює реалізацію відповідних норм. Зазначена норма потребує уточнення, оскільки, якщо мова йде лише про ті судові рішення, які ухвалені після набрання чинності законом, то це значно звужує обсяг права на конституційну скаргу.

За статтею 147 та пунктом 2 частини першої статті 150 Основного Закону України (у редакції до внесення змін) до повноважень Конституційного Суду України належить офіційне тлумачення Конституції України та законів України, проте внесеними змінами Конституційний Суд позбавлений права тлумачити закони.

Офіційне тлумачення законів України – це специфічна форма захисту прав і свобод людини та громадянина, оскільки здійснюється Конституційним Судом України, що має виключні повноваження у визначених законодавцем сферах. Окрім Конституційного Суду України, подібних повноважень ніхто не здійснює. Повноваження Конституційного Суду України давати офіційне тлумачення законів України пов'язане із захистом конституційних прав і свобод через інститут конституційного звернення. Позбавлення Конституційного Суду права офіційно тлумачити закони негативно вплине на процес реалізації Конституції, адже мова йде саме про випадки, коли неправильно застосовуванням тієї чи іншої норми порушуються конституційні права громадян. Тобто органи правозастосування неправильно застосовують законодавчі акти, які більш детально регламентують правовідносини, що врегульовані й Основним Законом на загальному рівні. До внесення змін такі випадки неправильного правозастосування ліквідував Конституційний Суд.

У випадку нездійснення жодним органом функції офіційного тлумачення законів буде обмежено право громадян на захист конституційних прав, що може мати наслідком нереалізованість конституційних норм, що регламентують права людини.

Згідно із внесеними змінами до Конституції Конституційний Суд України втрачає статус єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні. Зазначений статус зумовлений покладеним на Конституційний Суд України

Конституцією України завданням – гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України (стаття 2 Закону України «Про Конституційний Суд України»). Вилучення зі статті 147 Конституції України положення щодо статусу Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні може привести до втрати покладеного на нього завдання гарантувати верховенство Конституції України як Основного Закону держави. Нова редакція статті 147 Основного Закону України спрямована на нівелювання правового статусу Конституційного Суду України в механізмі органів державної влади, що може мати наслідком втрату незалежності цього особливого органу державної влади [5], який і без того піддається постійному тиску зі сторони влади.

Позбавлення Конституційного Суду України статусу єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні створить додаткові загрози для належної реалізації виключних завдань конституційної юстиції, може призвести до непередбачуваних наслідків у сфері судового правозастосування та прямо порушує такі принципи правової, демократичної держави, як поділ державної влади, верховенство права, верховенство Конституції України. Зазначене може мати непоправні наслідки для процесу реалізації Основного Закону. По-перше, таке формулювання конституційної норми може використовуватись як маніпуляція з боку влади з метою підкорення Суду своїй волі, в іншому ж випадку, оскільки орган не єдиний, його завжди можна замінити іншим органом. По-друге, можливою є ситуація, за якої розпочався процес ліквідації конституційної юрисдикції в Україні або ж наділення функцією конституційного контролю інших органів влади. Так чи інакше, активізовано дію факторів, які значно ускладнюють реалізацію конституційних норм і позбавляють конституційний правореалізаційний процес дієвих механізмів його гарантування.

Іншим фактором, який, на нашу думку, позитивно впливає на реалізацію Основного Закону, є усвідомлення українським народом власної цінності, самобутності, власної гідності та готовність відстоювати сформовані роками національні цінності. До таких національних ціннісних досягнень належить і Конституція України. Саме підвищення за останні роки рівня суспільної свідомості сприяє тому, що в українському суспільстві сформувались окремі ознаки його як громадянського. Через багатовіковий досвід український народ проявив вміння до самоорганізації досить високого рівня, здатність ухвалення управлінських рішень, розвинулося почуття поваги до Основного Закону, який, за своєю суттю, є здобутком саме української нації, а не української влади. В українському суспільстві дедалі гостріше відчувається потреба добровільного дотримання законів, контролю за виконанням законодавчих приписів усіма його членами, що свідчить про високий рівень самоорганізації суспільства та здатності самостійно забезпечити реалізацію конституційних приписів.

Концепцію людського фактора у праві обґрунтував науковець О. Костенко, який зробив висновки, що право України відрізняється від права країн Європейського Союзу передусім людським фактором, а цей фактор визначається соціальною культурою громадян, які творять законодавство і застосовують його. Отже, проблема узгодження українського права з правом країн Європейського Союзу – це насамперед проблема узгодження соціальної культури громадян України з соціальною культурою громадян країн Європейського Союзу. Особливо актуальною у зв'язку з цим є проблема узгодження української правової доктрини з тією правовою доктриною, на якій основане право країн Європейського Союзу. Без «європеїзації» людського фактора українське право не вдасться узгодити з правом країн Європейського Союзу. Це – утопія. Текст українського законодавства, очевидно, можна узгодити із текстами законодавства країн Європейського Союзу, але без «європеїзації» соціальної культури громадян України, зокрема, без «європеїзації» української правової доктрини, цей текст застосовуватиметься по-українськи, тобто відповідно до стану українського людського фактора» [6, с. 35].

Отже, соціальний або людський фактор відіграє важливу роль у процесі реалізації Конституції України. Він «відповідає» як за нормотворення, так і за виконання правових приписів. Подальший розвиток суспільної правосвідомості та культивування поваги до проголошених Конституцією цінностей лише сприятиме реалізації її положень. Під час запровадження міжнародних стандартів до національної правової системи потрібно також враховувати фактор розуміння та сприйняття суспільством таких стандартів, оскільки без усвідомлення їх реального змісту процес реалізації відповідних норм буде неефективним.

Висновки та пропозиції. Процес реалізації Конституції України піддається постійним впливам різних факторів, як позитивних, так і негативних. Аналіз факторів, що сприяють реалізації Основного Закону, підтвердив, що для ефективного результату їх дії необхідно враховувати умови, у яких такі фактори втілюються в життя. Зокрема, такі умови мають створювати сприятливе підґрунтя, оскільки в іншому випадку нівелюється позитивний ефект від дії таких факторів. Значну роль у цьому процесі відіграє злагоджена взаємодія усіх гілок влади, самостійність і політична незалежність органу конституційної юрисдикції, чіткість та однозначність конституційних норм. Особливе значення також відведено суб'єктивному аспекту – усвідомленню українським народом власної гідності, зберіганню та відстоюванню багатовікових традицій культури та правотворення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Приходько Х.В. Категорія «фактори» у теорії конституційного процесу: концептуальний аналіз / Х.П. Приходько // Вісник мариупольського державного університету. – 2012. – № 3–4. – С. 37–50.
2. Мартинюк Р.С. Реалізація принципу поділу функцій влади в сучасній Україні: політико-правовий аналіз : автореф.

дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 / Р.С. Мартинюк ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2005. – 20 с.

3. Zippelius R. Allgemeine Staatslehre (Politikwissenschaft). – 13., neubearb. Aufl. München: Ein Studienbuch, 1999. – 442 p.

4. Процюк І.В. Поділ державної влади в розрізі його головних аспектів / І.В. Процюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – № 34. – С. 36–40.

5. Окрема думка судді Конституційного Суду України Гультая М.М. стосовно Висновку Конституційного Суду

України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 27 січня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n101d710-16>.

6. Костенко О.М. Природні і людські фактори у праві: дослідження з позиції соціального натуралізму / О.М. Костенко // Вісник Національної академії наук України. – 2005. – № 8. – С. 25–35.

УДК 342.1

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПРО ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Осауленко С.В., к. ю. н., доцент,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті автор запропонувала три підходи до дослідження правових позицій Конституційного Суду України про політичні партії. Перший підхід – «змістовно широкий» – полягає в необхідності аналізу усіх рішень про об'єднання громадян. Другий підхід – «змістовно вузький» – полягає в аналізі виключено рішень, у яких згадуються політичні партії. Перший і другий підходи трапляються в літературі. Автор лише виявила та узагальнила їх, а також запропонувала авторські найменування для цих підходів. Крім того, автор сформулювала третій підхід та обґрунтувала його практичну цінність. Третій підхід запропоновано йменувати «формально-інкорпоративним» та щодо правових позицій Конституційного Суду України про політичні партії він полягає в тому, що під час їхнього аналізу варто брати до уваги також і рішення у справі щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України.

Ключові слова: політичні партії, політичні партії України, об'єднання громадян, Конституційний Суд України, правові позиції.

В статье автор предложила три подхода к исследованию правовых позиций Конституционного Суда Украины о политических партиях. Первый подход – «содержательно широкий» – заключается в необходимости анализа всех решений об объединении граждан. Второй подход – «содержательно узкий» – заключается в анализе исключено решений, в которых упоминаются политические партии. Первый и второй подход встречаются в литературе. Автор только выявила и обобщила их, а также предложила авторские наименования для этих подходов. Кроме того, автор сформулировала третий подход и обосновала его практическую ценность. Третий подход предложено именовать «формально-инкорпоративным» и по отношению к правовым позициям Конституционного Суда Украины о политических партиях он состоит в том, что при их анализе следует принимать во внимание также и решение по делу относительно предмета и содержания закона о Государственном бюджете Украины.

Ключевые слова: политические партии, политические партии Украины, объединения граждан, Конституционный Суд Украины, правовые позиции.

Osaylenko S.V. CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE'S LEGAL POSITION ON POLITICAL PARTIES

The author suggested three approaches to the analysis of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine on political parties. The first approach – “meaningfully wide” – is the need to analyze all decisions on associations of citizens. The second approach – “meaningfully narrow” – is to analyze the possible solutions, which mention political parties. The first and second approaches are popular in the literature. The author only identified and summarized them, and proposes the titles for these approaches. In addition, the author has proposed the third approach and substantiate its practical value. The third approach is proposed to call “formal incorporative” and in relation to the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine on political parties it is that their analysis should take into account also the judgment in the case concerning the subject matter and content Law on State Budget of Ukraine.

Key words: political parties, political parties of Ukraine, associations of citizens, Constitutional Court of Ukraine, the legal position.

Постановка проблеми. Демократичні перетворення в Україні зумовили значну увагу до створення та функціонування політичних партій. При цьому варто взяти до уваги, що ці процеси регламентуються, виходячи з норм Конституції України, Законом від 5 квітня 2001 р. «Про політичні партії в Україні». Ознайомлення з ін-

корпорованим текстом цього Закону на офіційному веб-порталі Верховної Ради України привертає увагу до того факту, що в Закон часто вносилися зміни та доповнення, але також його норми застосовуються з урахуванням кількох рішень Конституційного Суду України. Станом на 1 жовтня 2016 р. таких рішень три, а саме: